

Sağlık Programı Öğrencilerine Verilen Web Tabanlı Enfeksiyonlardan Korunma Eğitiminin COVID-19 Korku Düzeyine Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effect of the Web-Based Infection Prevention Training Given to Health Program Students on the Level of Fear of COVID-19

Bu araştırma 01.05.2021-02.05.2021 tarihleri arasında çevrimiçi olarak düzenlenen II. International COVID-19 and Current Issues Congress'de özet bildiri olarak sunulmuştur.

Hatice ERDOĞAN¹, **Zeynep AKÖZLÜ^{1*}**, **Gizem KUBAT BAKIR¹**, **Doğa ULCAY¹**,
Sena Melike TAŞCI²

¹ Maltepe Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye.

² Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye.

Özet

Bu çalışmada, sağlık programlarında okuyan öğrencilere verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin COVID-19 korku düzeyine etkisinin incelenmesi amaçlandı. Yarı deneysel tasarımda olan bu araştırmanın örneklemini 513 öğrenci oluşturdu. Veri toplama aracı olarak, sosyodemografik özellikleri sorgulayan "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve COVID-19 enfeksiyonu ve korunma yöntemleri hakkında bilgi düzeylerini değerlendiren form kullanıldı. Eğitim öncesi "Ön Test" uygulandı ve ardından web tabanlı eğitim sistemi üzerinden 40 dakika süren "COVID-19 Enfeksiyonu ve Korunma Yöntemleri" eğitimi gerçekleştirildi. Eğitim sonrasında "Son Test" uygulandı. COVID-19 döneminde öğrencilere verilen web tabanlı COVID-19 enfeksiyonu ve korunma yöntemlerine yönelik eğitim öncesi ve sonrası bilgi düzeyleri ve COVID-19 Korkusu Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p<0,05$). Bu araştırmanın sonucunda; hemşirelik, ilk ve acil yardım, anestezi programlarındaki öğrencilere verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin etkili olduğu, öğrencilerin bu konuda bilgi düzeyini arttırdığı ve COVID-19'a yakalanma korkularının azalmasına katkı sağladığı görüldü.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, enfeksiyon, eğitim, korku, öğrenci

Abstract

In this study, it was aimed to examine the effect of web-based infection prevention training given to students on the level of their fear of COVID-19. The sample of this study, which has a quasi-experimental design, consisted of 513 students who agreed to participate in the research. As data collection tools, the "Descriptive Information Form" developed by the researchers in line with the literature and the form evaluating the knowledge levels about the COVID-19 infection and prevention methods were used. "Pre-Test" was applied before the training, and then the "COVID-19 infection and prevention methods" training, which lasted 40 minutes, was carried out over the web-based training system. After the training, the "Final Test" was applied. It was determined that there was a statistically significant difference in the levels of knowledge of the students before and after the education given during the COVID-19 period regarding the web-based COVID-19 infection and prevention methods, and in the scores of the COVID-19 Fear Scale ($p<0.05$). According to this research, it was seen that the web-based training given to nursing, paramedic, anesthesia technician students about COVID-19 infection and isolation methods was effective, it increased the knowledge level of the students on this subject and contributed to the reduction of their fear of contracting COVID-19.

Keywords: COVID-19, fear, infection, training, student

Atıf için (how to cite): Erdoğan, H., Aközlü, Z., Kubat Bakır, G., Ulcay, D., Taşçı, S.M. (2023). Sağlık programı öğrencilerine verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin COVID-19 korku düzeyine etkisinin incelenmesi. Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(1), 48-59. DOI: 10.56061/fbujohs.1152936

Gönderi Tarihi: 02.08.2022, Kabul Tarihi: 01.12.2022, Yayın Tarihi: 17.04.2023

1. Giriş

COVID-19 pandemisi, küresel ölçekte yaşamın her alanında benzeri görülmemiş hasarlara yol açmıştır. Bu olumsuz durumlardan biri eğitim süreçlerinin aksamasıdır ve öğrenciler bu durumdan ciddi biçimde etkilenmiştir (De Los Santos ve ark., 2021). Alınan kapanma önlemleri nedeniyle yüz yüze dersler aniden çevrimiçi platformlarla yürütülmüş ve hatta bazı dersler tamamen iptal edilmiştir (Fitzgerald & Konrad, 2021). Özellikle sağlık alanında eğitim gören öğrencilerin uygulama yoluyla aldığı bazı dersleri çevrimiçi ortamda alma gerekliliği doğmuştur (Beisland ve ark., 2021).

COVID-19 pandemisi, hastalığa yakalanma ve ailelerine veya bakım verdikleri hastalarına bulaştırma riski taşımaları gerekçesiyle sağlık profesyonellerinde bile önemli bir stres faktörü olmuştur (Gandhi ve ark., 2020). Bu durum, hastalığın yayılımı, kontrolü, tedavisi vb. konularda yetersiz bilgi düzeyi ve buna bağlı ortaya çıkan korku ile ilişkilendirilmiştir (Medina Fernández ve ark., 2021). Bununla birlikte asemptomatik hastalardan enfeksiyon bulaşması da mümkün olan bu hastalık tıpkı sağlık profesyonelleri için olduğu gibi sağlık programında okuyan öğrenciler için de ciddi bir tehdit olmaya devam etmektedir (Lovrić ve ark., 2020). İspanya'da yapılan bir çalışmada sağlık bilimleri eğitimine kayıtlı öğrencilerin, diğer lisans programlarında öğrenim gören öğrencilere kıyasla COVID-19'dan daha fazla korku gösterdiği bulunmuştur (Martínez-Lorca ve ark., 2020). Meksika'da yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin ve yeni mezunların bilgi düzeyindeki azlığın yüksek düzeyde stres ve korkuya neden olduğu saptanmıştır (Medina Fernández ve ark., 2021).

Enfeksiyon edinme riski sağlık hizmetlerinde çalışanlarda her zaman olmuştur ve bu risk gelecekte de olmaya devam edecektir. Bu nedenle, etkili enfeksiyon önleme uygulamalarına dair bilgi düzeyindeki artış hem güvenliği sağlamak hem de korkuyla mücadele etmek için oldukça önemlidir (Cawcutt ve ark., 2020). Enfeksiyon kontrol önlemlerine ilişkin bilgi ve becerilerin, istikrarlı bir eğitim çerçevesi ve yüksek kaliteli uzaktan öğretim yoluyla sunulması, zorlu bir dönemde öğrencileri destekleyebilir (Savitsky ve ark., 2020). Bu nedenle bu çalışmada sağlık programı öğrencilerine verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin, öğrencilerin bilgi düzeyine ve COVID-19 korku düzeyine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sağlık programı öğrencilerine verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin COVID-19 korku düzeyine etkisini incelemektir.

2.2. Araştırmanın Hipotezleri

H0: Web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin, sağlık programlarında okuyan öğrencilerin bilgi düzeyine etkisi yoktur.

H1: Web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitimi, sağlık programlarında okuyan öğrencilerin bilgi düzeyini artırır.

H2: Web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitimi, sağlık programlarında okuyan öğrencilerin COVID-19 korku düzeyini azaltır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin Hemşirelik, Anestezi ve İlk ve Acil Yardım programlarında okuyan, klinik uygulamaya çıkacak olan 680 öğrenci olarak belirlendi. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, tüm evrene ulaşılması hedeflendi. Araştırmanın örneklemini, araştırmaya katılmayı kabul eden 513 öğrenci oluşturdu ve evrenin %75,4'üne ulaşıldı.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanmasında, araştırmacılar tarafından hazırlanan, sosyodemografik özellikleri içeren "Tanıtıcı Bilgi Formu", COVID-19 enfeksiyonu ve korunma yöntemleri hakkında bilgi düzeylerini değerlendiren "Ön Test ve Son Test" ile "COVID-19 Korku Ölçeği" kullanıldı.

2.4.1. Tanıtıcı Bilgi Formu: 17 sorudan oluşan bu form, öğrencilerin cinsiyet, yaş, herhangi bir sağlık kuruluşunda çalışma durumu, çalışma yılı, mezun olduğu lise türü, şu an öğrenim gördüğü programı, sınıfı, enfeksiyonlardan korunma konusunda daha önce eğitim alma durumu ve kronik hastalık varlığını sorgulamaktadır.

2.4.2. Ön Test ve Son Test: "COVID-19 Enfeksiyonu ve Korunma Yöntemleri" eğitimi öncesi ve sonrası öğrencilerin bilgilerini ölçmek üzere 20 soru ve 5 şıktan oluşan bu test, eğitimci tarafından literatür (Doğu & Karabay, 2016; Mankan & Kaşıkçı, 2015) doğrultusunda hazırlandı.

2.4.3. COVID-19 Korku Ölçeği: Katılımcıların COVID-19'a ilişkin korkularının belirlemek için kullanılan bu ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Bakıoğlu ve ark. (2021) tarafından yapılmıştır. Ölçek tek boyutlu olup 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri puanlamaları 5 (kesinlikle katılıyorum) ile 1 (kesinlikle katılmıyorum) arasında değişmektedir. En yüksek ölçek puanı 35, en düşük puan ise 7'dir. Ölçeğin kesme noktası yoktur. Yüksek puan, COVID-19'a yönelik korkunun fazlalığını, düşük puan, COVID-19'a yönelik korkunun azlığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,88'dir. Bu çalışmada ise ölçek toplam madde iç tutarlılık katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır.

2.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 7 Ekim 2020 tarihinde toplandı. Araştırma kapsamında verilen eğitim, araştırmanın yürütüldüğü üniversitenin kullandığı web tabanlı sanal öğrenme ortamı/öğrenme yönetim sistemi üzerinden gerçekleştirildi. Eğitim öğrencilerin soru sormalarına olanak tanınması açısından çevrimiçi-senkron olarak yürütüldü. Eğitim öncesinde öğrencilere öğrenme yönetim sistemi üzerinden Tanıtıcı Bilgi Formu, Ön Test formu ve COVID-19 Korku Ölçeği'ni doldurmaları için bağlantı adresi gönderildi. Öğrencilerin 40 dakika içinde bu iki formu yanıtlaması istendi. Sonrasında eğitim gerçekleştirildi ve eğitim sonunda öğrencilere Son Test formu ve COVID-19 Korku Ölçeği'nin bulunduğu farklı bir bağlantı adresi gönderildi. Öğrencilerin bu formu 30 dakika içinde tamamlanması istendi. Verilen eğitimin içeriğinde Sağlık Bakanlığı COVID-19 Pandemisinde Sağlık Kurumlarında Çalışma Rehberi ve Enfeksiyon Kontrol Önlemleri Rehberi'nden (2021) yararlanıldı. Eğitim 40'ar dakikalık iki oturumdan oluştu ve toplam 80 dakika sürdü. Eğitim, eğitim hemşireliği sertifikası olan, Sağlık Bakanlığı bünyesinde dört yıl eğitim hemşiresi olarak çalışan ve araştırmanın yürütüldüğü kurumda enfeksiyon hastalıkları dersi veren doktor öğretim üyesi tarafından verilmiştir.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini yapmış olan yazarlardan e-posta aracılığı ile izin alındı. Araştırmanın yapılabilmesi için Maltepe Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan (2020/11-04) ve araştırmanın yapıldığı üniversiteden gerekli yazılı izin alındı. Araştırmaya katılmak isteyen öğrencilere anket formlarının başında bilgilendirme yazısı sunularak yazılı onamları alındı.

2.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini bir vakıf üniversitesinin üç programında öğrenim gören öğrencileriyle ve araştırmanın yürütüldüğü tarihlerle sınırlıdır.

2.8. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmada tanımlayıcı analizler (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde) kullanıldı. Verilerin analizi için sayı, yüzde ve ortalama hesaplandı. Ölçeklerin toplam puan ortalaması hesaplanmış olup, ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunu belirlemek için Shapiro-Wilk normallik testi uygulandı. Verilerin analizindeki kare test, Fisher's Exact Test ve Mann Whitney U Test uygulandı. Sonuçlar, %95'lik güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi ile değerlendirildi. Verilerin analizinde, General Public License-Free Software Foundation (GNU-PSPP) istatistik paket programları ve Microsoft Excel bilgisayar programları kullanıldı.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,63 \pm 2,08$ olarak saptandı. Katılımcıların %75,4'ünün kadın ve %66,7'sinin hemşirelik öğrencisi olduğu, %42,7'sinin birinci sınıfta öğrenim gördüğü, %43,9'unun Anadolu lisesi mezunu olduğu ve %92'sinin herhangi bir sağlık kuruluşunda çalışmadığı görüldü. Katılımcıların %5,8'inde kronik hastalığı olduğu belirlendi. Katılımcıların %60'ının daha önce enfeksiyonlardan korunmaya ilişkin herhangi bir eğitim almadığı, eğitim alanların %32,6'sının bu eğitimi üniversitede aldığı ve katılımcıların %96,3'ünün bu eğitimi gerekli bulduğu saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri (n=513)

Değişkenler	X̄±SS	
	n	%
Yaş	20,63±2,08	
Cinsiyet		
Kadın	387	75,4
Erkek	126	24,6
Bölüm		
Hemşirelik	342	66,7
İlk ve Acil Yardım	104	20,2
Anestezi	67	13,1
Sınıf		
1. Sınıf	219	42,7
2. Sınıf	131	25,5
3. Sınıf	81	15,8
4. Sınıf	82	16,0

Tablo 2. Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri (n=513) (devamı)

Değişkenler	X̄±SS	
	n	%
Mezun olunan lise		
Anadolu Lisesi	225	43,9
Fen Lisesi	4	0,8
İmam Hatip Lisesi	24	4,7
Sağlık Meslek Lisesi	185	36,1
Diğer	75	14,5
Çalışma durumu		
Çalışıyor	41	8,0
Çalışmıyor	472	92,0
Kronik hastalık durumu		
Evet	30	5,8
Hayır	483	94,2
Daha önce enfeksiyonlardan korunmaya yönelik eğitim alma		
Evet	205	40,0
Hayır	308	60,0
Eğitimi aldığı yer (n=205)*	**	
Lisede	146	28,5
Üniversitede	167	32,6
Çalıştığım kurumda	27	5,3
Staj oryantasyon eğitiminde	139	27,1
Kurs, sempozyum, kongre vb. yerlerde	6	1,2
Enfeksiyonlardan korunmaya yönelik eğitimi gerekli bulma durumu		
Evet	494	96,3
Kısmen	18	3,5
Hayır	1	0,2

*Yalnızca eğitim alanlar dâhil edilmiştir.

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası enfeksiyonlardan korunmaya yönelik bilgi durumlarının karşılaştırıldığı; katılımcıların “COVID-19’u bulaştırma potansiyeli en yüksek grup asemptomatik bireylerdir”, “Hastane enfeksiyonlarını önlemede en etkin ve en ekonomik uygulama el yıkamadır”, “Kişisel koruyucu ekipmanlar giyilmeden önce el hijyeni sağlanmalıdır”, “Aynı hasta üzerinde kirli bir bölgeden temiz bir bölgeye geçmeden önce eldivenler çıkarılarak el hijyeni sağlanmalıdır”, “Yetersiz el hijyeni hastane enfeksiyonlarının oluşmasında en önemli etkidir”, “Eldiven üzerine alkol bazlı el antiseptikleri uygulanmaz”, “Antimikrobiyal sabunların bulunduğu kaplar tamamen boşaldıktan sonra temizlenmeli, dezenfekte edilmeli ve kurutulduktan sonra tekrar doldurulmalıdır”, “Kişisel koruyucu ekipmanlar Önlük>Maske>Gözlük>Eldiven sırasıyla giyilir”, “Kişisel koruyucu ekipmanlar Eldiven>Gözlük>Önlük>Maske sırasıyla çıkarılır”, “Solunum izolasyonunda olan hastalar için sarı yaprak sembolü kullanılır”, “Damlacık izolasyonunda olan hastalar için mavi çiçek sembolü kullanılır”, “COVID-19’lu hastalara standart önlemlerle birlikte temas ve damlacık izolasyonu uygulanır”, “COVID-19 tanısı alan hastalar odasına sağlık profesyoneli girdiğinde cerrahi maske takmalıdır”, “COVID-19’lu hastaya kullanılacak ekipman eğer birden fazla hastada kullanılıyor ise her kullanımda dezenfekte edilmelidir”, “COVID-19’lu hastalarda aerosolizasyona neden olabilecek işlemler sırasında odanın kapısı kapalı tutulmalıdır” yanıtları arasında eğitim öncesi ve eğitim sonrasında istatistiksel anlamlılık saptandı (p<0,05) (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası enfeksiyonlardan korunmaya yönelik bilgi durumlarının karşılaştırması

Sorular	Eğitim Öncesi				Eğitim Sonrası				Test Değeri*	p
	Bilemeyen	Bilen	Bilemeyen	Bilen	Bilemeyen	Bilen	Bilemeyen	Bilen		
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sosyal yaşamımızda COVID-19'dan korunmak için gereken koruyucu önlemler el hijyeni, cerrahi maske ve fiziksel mesafedir.	43	8,4	470	91,6	36	7,0	477	93,0	0,837	0,360
COVID-19'u bulaştırma potansiyeli en yüksek grup asemptomatik bireylerdir.	212	41,3	301	58,7	135	26,3	378	73,7	44,775	0,000**
Hastane enfeksiyonlarını önlemede en etkin ve en ekonomik uygulama el yıkamadır.	120	23,4	393	76,6	69	13,5	444	86,5	28,090	0,000**
Hijyenik el yıkama için su ve sabun ile ellerin en az 20 sn. yıkanması gerekir.	52	10,1	461	89,9	40	7,8	473	92,2	2,420	0,120
Kişisel koruyucu ekipmanlar giyilmeden önce el hijyeni sağlanmalıdır.	119	23,2	394	76,8	71	13,8	442	86,2	19,043	0,000**
Aynı hasta üzerinde kirli bir bölgeden temiz bir bölgeye geçmeden önce eldivenler çıkarılarak el hijyeni sağlanmalıdır.	169	32,9	344	67,1	136	26,5	377	73,5	7,262	0,007**
Ellerde gözle görünür kirlenme varsa sadece alkollü el antiseptiği kullanmak yeterli değildir.	32	6,2	481	93,8	23	4,5	490	95,5	1,730	0,188
Yetersiz el hijyeni hastane enfeksiyonlarının oluşmasında en önemli etkidir.	115	22,4	398	77,6	72	14,0	441	86,0	15,077	0,000**

Tablo 2. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası enfeksiyonlardan korunmaya yönelik bilgi durumlarının karşılaştırması (devamı)

Sorular	Eğitim Öncesi				Eğitim Sonrası				Test Değeri*	p
	Bilemeyen		Bilen		Bilemeyen		Bilen			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Alkol bazlı el antiseptikleri kullanımından sonra eller durulanmaz ve kurulanmaz.	118	23,0	395	77,0	101	19,7	412	80,3	2,586	0,108
Eldiven üzerine alkol bazlı el antiseptikleri uygulanmaz.	41	8,0	472	92,0	23	4,5	490	95,5	8,028	0,005**
Antimikrobiyal sabunların bulunduğu kaplar tamamen boşaldıktan sonra temizlenmeli, dezenfekte edilmeli ve kurutulduktan sonra tekrar doldurulmalıdır.	345	67,3	168	32,7	310	60,4	203	39,6	8,199	0,004**
Kişisel koruyucu ekipmanlar Önlük>Maske>Gözlük>Eldiven sırasıyla giyilir.	189	36,8	324	63,2	136	26,5	377	73,5	18,909	0,000**
Kişisel koruyucu ekipmanlar Eldiven>Gözlük>Önlük>Maske sırasıyla çıkarılır.	243	47,4	270	52,6	152	29,6	361	70,4	40,704	0,000**
Solumun izolasyonunda olan hastalar için sarı yaprak sembolü kullanılır.	83	16,2	430	83,8	49	9,6	464	90,4	17,016	0,000**
Damlacık izolasyonunda olan hastalar için mavi çiçek sembolü kullanılır.	83	16,2	430	82,8	42	8,2	471	91,8	23,881	0,000**

*Sorumlu yazar: zeynepakozlu@maltepe.edu.tr

Tablo 2. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası enfeksiyonlardan korunmaya yönelik bilgi durumlarının karşılaştırması (devamı)

Sorular	Eğitim Öncesi				Eğitim Sonrası				Test Değeri*	p
	Bilemeyen		Bilen		Bilemeyen		Bilen			
	n	%	n	%	n	%	n	%		
COVID-19'lu hastalara standart önlemlerle birlikte temas ve damlacık izolasyonu uygulanır.	229	44,6	284	55,4	192	37,4	321	62,6	10,205	0,001**
COVID-19 tanısı alan hastalar odasına sağlık profesyoneli girdiğinde cerrahi maske takmalıdır.	367	71,5	146	28,5	313	61,0	200	39,0	23,805	0,000**
COVID-19'lu hastaların aerosol oluşturabilecek işlem ve bakımları sırasında FFP2/FFP3 maske takılmalıdır.	337	65,7	176	34,3	341	66,5	172	33,5	0,073	0,788
COVID-19'lu hastaya kullanılacak ekipman (örn. stetoskop, ateş ölçer) eğer birden fazla hastada kullanılıyor ise her kullanımda dezenfekte edilmelidir.	191	37,2	322	62,8	141	27,5	372	72,5	17,918	0,000**
COVID-19'lu hastalarda aerosolizasyona neden olabilecek işlemler sırasında odanın kapısı kapalı tutulmalıdır.	233	45,4	280	54,6	197	38,4	316	61,6	10,381	0,001**

*McNemar testi

**p<0,05

Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası COVID-19 Korkusu Ölçeği puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptandı ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası COVID-19 Korkusu Ölçeği puanlarının karşılaştırması

		$\bar{X}\pm SS$ (min-max)	Test değeri*	p
Korku puanı	Eğitim öncesi	17,57 \pm 6,35(7-35)	-6,420	0,000**
	Eğitim sonrası	16,48 \pm 6,57(7-35)		

*Wilcoxon testi
** $p<0,05$

4. Tartışma

Hemşirelik, ilk ve acil yardım, anestezi öğrencilerine COVID-19 enfeksiyonu ve izolasyon yöntemleri konusunda verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin COVID-19 korku düzeyine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, katılımcıların %60'ının daha önce enfeksiyonlardan korunmaya ilişkin herhangi bir eğitim almadığı, eğitim alanların %32,6'sının bu eğitimi üniversitede aldığı ve katılımcıların %96,3'ünün bu eğitimi gerekli bulduğu görüldü. Sarar ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada, meslek yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinin, enfeksiyon kontrolü konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri ile kendi bağışıklık durumları hakkındaki bilgilerinin çok yeterli olmadığı, İnfal ve Şahin'in (2018) hemşireler üzerine yaptığı çalışmada, hemşirelerin %36'sının hastane enfeksiyonları ile ilgili hizmet içi eğitim programına katıldıkları ve %28'inin bu konuda bilgi düzeylerinin iyi olduğu ortaya konmuştur. Nehir ve Güngör Tavşanlı'nın (2021) hemşire ve ebe öğrenciler üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin %63,5'inin COVID-19 ile ilgili eğitim almak istedikleri ifade edilmiştir. Kurt ve Sümer Dalkıran'ın (2021) COVID-19 pandemisi döneminde intörn hemşirelerin izolasyon önlemlerine uyumlarının belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada ise, öğrencilerin %95,6'sının izolasyon önlemleri hakkında eğitim aldığı ve %81,1'inin bu eğitimi lisans öğreniminde öğretim elemanı/üyesinden aldığı belirlenmiştir. Bu çalışmaların bulguları, çalışmamızla uyumluluk göstermektedir. COVID-19 enfeksiyonu, izolasyon yöntemleri ve diğer toplumu etkisi altına alan bulaşıcı hastalıklar ve enfeksiyonlar konusunda üniversitelerde öncelikle sağlık sınıfı öğrenciler olmak üzere farkındalık eğitimlerinin verilmesi, bilgi düzeylerinin belirlenmesi toplum sağlığı açısından da önemlidir. Literatürde öğrencilerin bu eğitimi genellikle üniversite düzeyinde aldığı görülmekle birlikte bu eğitimlerin düzenli aralıklarla tekrarlanması gerekmektedir (Kurt & Sümer Dalkıran, 2021; Nehir & Güngör Tavşanlı, 2021).

Literatürde hemşirelik intörn öğrencilerin %71,1'inin klinik uygulama esnasında izolasyon uygulanan hastaya hemşirelik bakımı verdiği ve %91,1'inin COVID-19 tanılı hastanın hemşirelik bakımında izolasyon önlemlerinin uygulanması ile ilgili bilgi sahibi oldukları görülmüştür (Kurt & Sümer Dalkıran, 2021). Çalışmamızda öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası enfeksiyonlardan korunmaya yönelik bilgi durumları karşılaştırıldığında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu eğitimin öğrencileri meslek yaşamına hazırlamada hayati öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Pandemi süreci, yoğun kaygı ve korkuya neden olmuştur (Ahorsu ve ark., 2022). Cao ve ark.'nın (2020) yaptığı çalışmada, bir yakının COVID-19 nedeniyle enfekte olmuş ve/veya kaybedilmiş olmasının COVID-19 korkusunu anlamlı düzeyde arttırdığı ortaya konulmuştur. Bir başka çalışmada COVID-19 enfeksiyonu nedeniyle bir yakını kaybeden öğrencilerin korku düzeylerinin, kayıp yaşamayan

öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (Duman, 2020). Etiyopya'da yapılan bir çalışmada COVID-19 pandemi sürecinde öğrencilerin %22,2'sinin stres, %39,6'sının anksiyete, %40,2'sinin depresyon yaşadıkları belirlenmiştir (Mekonen ve ark., 2021). Hemşirelik ve sağlık programlarında öğrenim gören öğrencilerinin yaşadığı COVID-19 korkusu ile mesleğe yönelik olumsuz tutumları azaltmak, daha az etkilenmelerini sağlamak için gerekli olan tüm tedbirlerin alınması ve uygulanması gerekir (Çalışkan ve ark., 2021). Çalışmamızda katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası COVID-19 Korkusu Ölçeği puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. COVID-19'un yayılımı, kontrolü, tedavisi vb. konularda yetersiz bilginin bireylerde korkuya neden açtığı bilindiğinden, bu sonuç eğitimin etkinliğini ortaya koymaktadır.

5. Sonuç

Tüm dünyada pandemi nedeniyle karantina uygulandığı sırada sağlık çalışanları virüs ile mücadelede ön saflarda yer almıştır. Dünyada binlerce sağlık çalışanı virüs nedeniyle enfekte olmuş, hayatını kaybetmiştir (Greenberg ve ark., 2020). Ülkemizde ve dünyada olup bitenden teknoloji sayesinde hızlı haberdar olan sağlık programı öğrencilerinin bu süreçten etkilenmeleri kaçınılmazdır. Bilinmezlik, kaygı ve korkuyu arttırdığı gibi hata yapma potansiyelini de arttıracaktır. İnsanların birbirine dokunmaktan çekindiği bir dönemde uygulama alanlarında sağlık çalışanları ile birlikte hastaya bakım veren sağlık alanı öğrencilerinin kendilerini ve çevresini korumaları konusunda bilgi sahibi olmaları, olumlu tutum değişikliği yapmaları ve alana yansımaları son derece önemlidir. Çalışmamızda öğrencilerin aldıkları eğitim ile korku düzeylerinde azalma olması da bilginin gücünü göstermektedir. Bu çalışmanın sonucunda hemşirelik, ilk ve acil yardım, anestezi programı öğrencilerine COVID-19 enfeksiyonu ve korunma yöntemleri konusunda verilen web tabanlı enfeksiyonlardan korunma eğitiminin etkili olduğu, öğrencilerin bu konuda bilgi düzeyini arttırdığı ve COVID-19'a yakalanma korkularının azalmasına katkı sağladığı görülmüştür.

Yazarların Katkısı

Konu seçimi: HE, ZA, DU; Tasarım: HE, ZA, DU; Planlama: HE, ZA, DU, GKB, SMT; Veri toplama ve analiz: HE, ZA, DU; Makalenin yazımı: HE, ZA, GKB, SMT; Eleştirel gözden geçirme: HE, ZA, DU, GKB, SMT.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması olmadığını ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Teşekkür

Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilere teşekkür ederiz.

Kaynakça

Ahorsu, D. K., Lin, C.-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2022). The fear of COVID-19 scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20(3), 1537-1545. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00270-8>

- Bakiođlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2021). Fear of COVID-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(6), 2369-2382. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00331-y>
- Beisland, E. G., Gjeilo, K. H., Andersen, J. R., Bratås, O., Bø, B., Haraldstad, K., ve ark. (2021). Quality of life and fear of COVID-19 in 2600 baccalaureate nursing students at five universities: A cross-sectional study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 19(1), 198. <https://doi.org/10.1186/s12955-021-01837-2>
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., ve ark. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, 112934. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112934>
- Cawcutt, K. A., Starlin, R., & Rupp, M. E. (2020). Fighting fear in healthcare workers during the COVID-19 pandemic. *Infection Control and Hospital Epidemiology*, 41(10), 1192-1193. <https://doi.org/10.1017/ice.2020.315>
- Çalışkan, E., Kargın, M., & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde COVID-19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3), 170-180. <https://doi.org/10.17942/sted.880773>
- De Los Santos, J. A. A., Labrague, L. J., & Falguera, C. C. (2022). Fear of COVID-19, poor quality of sleep, irritability, and intention to quit school among nursing students: A cross-sectional study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58(1), 71-78. <https://doi.org/10.1111/ppc.12781>
- Doğu, Ö., & Karabay, O. (2016). Hemşirelik ve ebelik intörn öğrencilerine enfeksiyon kontrol eğitim programı. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-10.
- Duman, N. (2020). Üniversite öğrencilerinde COVID-9 korkusu ve belirsizliğe tahammülsüzlük. *The Journal of Social Science*, 4(8), 426-437. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.748404>
- Fitzgerald, A., & Konrad, S. (2021). Transition in learning during COVID-19: Student nurse anxiety, stress, and resource support. *Nursing Forum*, 56(2), 298-304. <https://doi.org/10.1111/nuf.12547>
- Gandhi, M., Yokoe, D. S., & Havlir, D. V. (2020). Asymptomatic transmission, the achilles' heel of current strategies to control COVID-19. *New England Journal of Medicine*, 382(22), 2158-2160. <https://doi.org/10.1056/NEJMe2009758>
- Greenberg, N., Docherty, M., Gnanapragasam, S., & Wessely, S. (2020). Managing mental health challenges faced by healthcare workers during covid-19 pandemic. *BMJ*, 368, m1211. <https://doi.org/10.1136/bmj.m1211>
- İnfal, S., & Şahin, T. K. (2018). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin hastane enfeksiyonları konusundaki bilgi düzeyleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3), 1-6. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.330868>
- Kurt, D., & Sümer Dalkiran, S. (2022). Determining the compliance of intern nursing students with isolation precautions in the COVID-19 pandemic period. *Bezmialem Science*, 10(4), 493-499. <https://doi.org/10.14235/bas.galenos.2021.5550>
- Lovrić, R., Farčić, N., Mikšić, Š., & Včev, A. (2020). Studying during the COVID-19 pandemic: A qualitative inductive content analysis of nursing students' perceptions and experiences. *Education Sciences*, 10(7), 188. <https://doi.org/10.3390/educsci10070188>
- Mankan, T., & Kaşıkçı, M. K. (2015). Hemşirelerin hastane enfeksiyonlarını önlemeye ilişkin bilgi düzeyleri. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 11-16.
- Martínez-Lorca, M., Martínez-Lorca, A., Criado-Álvarez, J. J., Armesilla, M. D. C., & Latorre, J. M. (2020). The fear of COVID-19 scale: Validation in spanish university students. *Psychiatry Research*, 293, 113350. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113350>
- Medina Fernández, I. A., Carreño Moreno, S., Chaparro Díaz, L., Gallegos-Torres, R. M., Medina Fernández, J. A., & Hernández Martínez, E. K. (2021). Fear, stress, and knowledge regarding COVID-19 in nursing students and recent graduates in Mexico. *Investigacion y educacion en enfermeria*, 39(1), e05. <https://doi.org/10.17533/udea.iee.v39n1e05>

Mekonen, E. G., Workneh, B. S., Ali, M. S., & Mulneh, N. Y. (2021). The psychological impact of COVID-19 pandemic on graduating class students at the university of Gondar, Northwest Ethiopia. *Psychology Research and Behavior Management*, 14, 109-122. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S300262>

Nehir, S., & Güngör Tavanl, N. (2021). COVID-19 pandemisinin hemire ve ebe öğrencilerin korku ve kontrol algısı üzerindeki etkisi. *Medical Sciences*, 16(2), 141-150.

Sarar, E., Kadakal, F., elik, ., Saraç, S., & Yilmaz, B. (2020). Meslek yüksekokulunda eğitim gören birinci sınıf ğrencilerinin sağlık çalışanlarına bulaşan enfeksiyon hastalıkları konusundaki ve kendi bağııklıkları hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyleri. *Sakarya Tıp Dergisi*, 10(1), 1-10. <https://doi.org/10.31832/smj.659533>

Savitsky, B., Findling, Y., Ereli, A., & Hendel, T. (2020). Anxiety and coping strategies among nursing students during the covid-19 pandemic. *Nurse Education in Practice*, 46, 102809. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102809>

T.C. Sağlık Bakanlığı (2021). COVID-19 pandemisinde sağlık kurumlarında çalışma rehberi ve enfeksiyon kontrol nlemleri. Koronavirüs Bilim Kurulu. Ankara.